

BRUSET FRÅN BJÖRNÅN

Den engelske forskaren och folkmusikkännaren Gordon berättar i sin svenska reseskildring från början av 1900-talet om ett märkligt möte med en namnkunnig spelman, som han karakteriserar som sextio procent Strindberg, fyrtio procent Paderewski och en stor nypa pojkaktigt skratt — och som med sin stråke väckte sävliga hälsingebönder till vild extas, så att de svängde och stampade tills de väldiga golvbjälkarna knakade och kved, medan solnedgången flammade från saffransgult till orange i den speglande sjön utanför de öppna logfönstren. Spelman som spelade "tills han dog" — gång på gång — hette Jon Erik Öst.

Om honom handlar en av berättelserna i *Hans Lidmans* bok om människor, *Nådasmulor* (LTs: förlag, pris 27:—). I Tintomaras spår i pärlugglans skog, på nordkalotten, vid norrländska fiskevatten — i natur och bland djur är man van att träffa Hans Lidman, en lysande vildmarksskildrare, inte mindre lysande då han nu berättar om människor och livsbetingelser bortom de stora stråken. Höstens bok innehåller prosastycken, som tecknar personliga porträtt och förmedlar samma egendomligt kluvna stämning av gäckande bergatrollsskratt och mörkt vemod

som skogstjärnets blanksvarta oxöga.

Hans Lidman låter oss möta människor han själv mött, människor han minns och människor han hört berättas om; tillsammans med sin illustratör Sven Rydén har han gått i Lim-Johans spår och "sökt förtydliga en skogsbygds nakna och tigande verklighet", som det heter i de inledande raderna, som också förklarar ordet nådasmulor. Lim-Johan, den ryktbare naivisten, fyllde ut tomrummen på sina fotografiplåtar med blommor och blader och underliga streck — och med skrivna och ritade nådasmulor skildrar författaren och tecknaren original och vardagsmänniskor i undagömda bygder, julminnen, somrardanser och kolaräventyr, Hin med bockfoten och den gudabenedade spelmannen, en gång en förfrusen nioåring framför sista surkubben i kaminen i lagårdshörnet, där minstens trasiga blöjor knasttrade av is och mor låg sjuk på en smutsig halmtapp i det tomma köbaset.

Nådasmulor, utfyllnadsgods — inte är det rätta namnet på dessa litterära bilder, så rika, överflödande, snarare lika dalmåleriets kurbitsar, även de från början egentligen bara med funktionen att fylla tomrum. Fattigord — om

hårda vägar genom en snål tillvaro, såsom Jon Erik Östs från c brusande orkesterklangerna av spökens dans mot järngrytan stjälp över huvudet, till de vinarde polskorna på mästarfiolen. Fattigord om naturkänslans rikedom den som främst manifesterar a nordisk längtan — "ej till människor..." men till skog och hav, till stenar och vildmark. För Hans Lidman ingår människorna den bilden men hela tiden såsom ett med naturen, formade av dess storhet och dess enkelhet. Bruset från Björnån kallar han ett av sina finaste stycken, som uti panegyrik i sig förenar mystik och lyrisk stämning med saklig naturkännedom: hela arvet från de linnéanskt iakttagande till det svarromantiska i svensk diktningss klassiska kolvaktarvisor — panflöjten överdåd och vildvordna språn och herdepipans spröda ton.

INGRID SCHÖIER

Jon Erik Öst, tecknad av Sven Rydén i Hans Lidmans nya bok.